

**Nr 13.**

Af grefve **Hamilton**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statens öfvertagande af kostnaderna för väghållningsbesvärets utgörande å landet m. m.

Uti en vid 1909 års riksdag väckt motion (nr 69) hemställde jag, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag därom, dels att kostnaderna för väghållningsbesvärets utgörande å landet måtte af staten öfvertagas eller af statsmedel bestridas, dels ock att, under tiden intill dess staten sålunda helt och hållet påtagit sig vägunderhållet, med höjning af statsbidraget grunderna för vägskattens beräkning måtte ändras i den riktning, som angifves uti två af herr P. O. Lundell vid 1905 års riksdag inom Andra Kammaren väckta motioner (nr 206 och 222). Till stöd för denna min motion anförde jag hufvudsakligen följande.

Till en början erinrade jag om, dels huru dryga de skatter äro, som påhvila den svenska landsbygden, särskildt för kommunala och kyrkliga ändamål samt för vägunderhållet, dels ock huru ojämnt fördelade dessa skatter — särskildt vägskatten — äro ej blott inom olika delar af landet, utan jämväl inom olika kommuner eller distrikt i samma landsända. Till belysande af dessa missförhållanden åberopade jag en del siffror och exempel, hämtade från tillgängliga statistiska publikationer. Vidare påpekade jag, hvarthän de anmärkta missförhållandena ledde: stegrad emigration, jordbruksarbetarnes flykt från jordbruksarbetet och öfvergång till industrien, stora svårigheter för jordbrukarna m. m. De drygaste skatterna på landsbygden, vägskatten och skatterna för kyrkliga ändamål samt för folkundervisning och fattigvård, vore icke att betrakta såsom kommunala besvär, utan såsom besvär af mera allmän beskaffenhet.

Hvad vore då naturligare, än att de öfvertoges af staten? Den omständigheten, att staten redan nu i ej ringa mån lämnade medel till bestridandet af kostnaderna för vägunderhållet, visade för öfrigt, att dess verkliga karaktär af en statens angelägenhet på sätt och vis vunnit statsmakternas erkännande. En ändring i nu rådande skatteförhållanden vore synnerligen önskvärd och ett viktigt steg till ändamålets vinnande syntes vara att låta staten öfvertaga utgifterna för väghållningen på landet.

Första delen af min öförmälda motion gick ock ut på, att Riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande af förslag i sist angifna syfte. Då det emellertid, äfven vid bifall därtill, sannolikt skulle dröja flera år, innan staten komme att ensam svara för kostnaderna för vägunderhållet på landet, hade det synts mig, som om, intill dess detta skedde, grunderna för vägskattens beräkning borde något ändras, och hade jag därvid tänkt mig, att ändringen borde gå i den riktning, som angifves uti öförmälda två af herr P. O. Lundell vid 1905 års riksdag inom Andra Kammaren väckta motioner (nr 206 och 222). Herr Lundells förslag innebar hufvudsakligen, att hela väghållningskostnaden såväl för vägunderhållet in natura som eljest inom ett distrikt skulle sammanslås i en summa; att hvad däraf efter afdrag af statsbidraget och andra tillgängliga inkomster återstode såsom brist att fylla skulle utdebiteras såsom vägskatt lika för alla vägfyrkar; samt att en hvar väghållare in natura skulle genom afräkning vid uppborren af hans vägskatt och öfriga allmänna utskylder bekomma full ersättning för värdet af den honom åliggande naturaprestationen, sådan den blifvit af särskilda nämnden uppskattad.

Dessa grunder hade jag ansett böra tillämpas under tiden till dess staten helt och hållet öfvertagit vägunderhållet.

Denna min motion mottogs från många håll inom Riksdagen och ute i landet med välvilja och ehuru den icke vann Riksdagens bifall, tvekar jag dock icke att ånyo inför Riksdagen framkomma med enahanda yrkanden, som i min förra motion, och tillåter jag mig därvid att åberopa hvad jag till stöd för densamma anfört.

Obestriddligen är det af den allra största vikt för vårt land att få de i det föregående antydda svåra missförhållandena botade och enligt min mening skulle ett bifall till motionen innebära ett betydelsefullt steg i riktning mot målet.

Rörande olikheten i skatternas storlek inom olika orter tillåter jag mig hänvisa till hvad jag i min förberörda motion anfört. Denna olikhet

synes hafva en tendens att snarare ökas en minskas. Härtill bidrager ock den omständigheten, att på senare år tätare bebyggda samhällen på landet bryta sig ut ur landskommunen och öfvergå till städer. Ett kraftigt bidragande skäl därtill är ofta nog, att de vilja undandraga sig att bidra till landskommunens vägunderhåll, som då gifvetvis kommer att drabba de återstående väghållningsskyldige så mycket hårdare.

Under åberopande af hvad sålunda anförts tillåter jag mig vördsam samt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag därom, dels att kostnaderna för väghållningsbesvärets utgörande å landet må af staten öfvertagas eller af statsmedel bestridas, dels ock att, under tiden intill dess staten sålunda helt och hållet påtagit sig vägunderhållet, med höjning af statsbidraget grunderna för vägskattens beräkning må ändras i här ofvan närmare angifven riktning.

Stockholm den 22 januari 1910.

*R. G. Hamilton.*

---